

กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลแดงใหญ่และตำบลบ้านเป่า จังหวัดบุรีรัมย์

Behavior Modification Processes on Electrical and Electronic Equipment Waste Management of Entrepreneur' Practices: A Case Study at Dang Yai Sub-district and Ban Pao Sub-district Buriram Province

บัญชา นวนสาย^{1*} เทพพร โลมารักษ์² ทรรศนีย์ พุกษาสิต³

Bancha NuanSai^{1*} Tepporn Lomarak² Tassanee Prueksasit³

Received: September 15, 2021

Revised: October 15, 2021

Accepted: October 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบอาชีพรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ของจังหวัดบุรีรัมย์ ในตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน 33 คน และตำบลบ้านเป่า อำเภอพุทไธสง จำนวน 35 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสำรวจเชิงวิเคราะห์ (Analytical Survey Method) ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนและความสอดคล้องของเนื้อหาและข้อมูล และสรุปอธิบายเป็นภาพรวมของกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคม

จากการวิจัยพบว่า กระบวนการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการในชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการสร้างการรับรู้และความตระหนักถึงพิษภัยต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่จะส่งผลกระทบต่อ สุขอนามัยของผู้ประกอบการรื้อแยก สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม 2) การสร้างความเข้าใจและความตระหนักในการมีส่วนร่วม

^{1*} อาจารย์ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. อีเมล banchapea1@hotmail.com โทร 0810663883

² อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. อีเมล tlomarak@gmail.com โทร 0817046945

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย (ศสอ.) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีเมล Tassanee.C@chula.ac.th โทร 02 218 7666

เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้ง 3) ขั้นการกระตุ้นและหนุนเสริมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างแรงจูง และกระตุ้นให้ผู้ประกอบการในชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยใช้กิจกรรมการนัดหมายพบปะพูดคุยเป็นเครื่องมือทางสังคมที่ใช้กระตุ้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผ่านทีมปฏิบัติงานในพื้นที่เข้าสังเกต สอบถาม พูดคุย ตรวจเช็คพฤติกรรม การปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ 4) ขั้นตอนการกำกับและติดตามโดยภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ที่ออกโดยหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อกำกับติดตามและกำหนดข้อตกลงในการร่วมกันบริหารจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในชุมชน

คำสำคัญ : กระบวนการ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ชยะอิเล็กทรอนิกส์ การจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์

ABSTRACT

The aim of this research was to study community encouragement process for behavior modification on electrical and electronic equipment (E-waste) waste management of entrepreneurs' practices according to occupational safety and health. The sample were 33 volunteer entrepreneur' workers from Dang Yai Sub-district and 35 volunteer entrepreneur' workers from Ban Pao Sub-district in Buriram province. This study employed a qualitative research methodology by using an analytical survey method along with behavioral observations and in-depth interviews with an emphasis on participatory operations (Participatory Action Research). Data from the observations and in-depth interviews were validated for quality by checking for completeness, discrepancies, and inconsistencies. Then data were summarized and described as an overview of the process of behavior modification as a social phenomenon.

The findings indicate that behavior modification processes in managing the electronic waste of entrepreneur' practices consisted of four steps of processes: 1) Raising awareness on health impact of the E-waste for entrepreneurs' practices. 2) Role of the community concerned. Community's realization on benefits of corporate social responsibility and encourages stakeholders (local governments, owners of private storage, treatment and disposal facilities; residents) to monitor E-waste management of entrepreneurs' practices. 3) On-site monitoring and regulations to facilitate behavior modification processes. On-site visits during the intervention and implementation of behavior modification program. Regulation and encouraging on behavior change of entrepreneur' practices by following up the routine practices and on-site visit to see actual practices by researchers and stakeholders regularly (schedule make-up for visiting several times a week). 4) Creating rules for putting the policy and law into practice. A preliminary version of draft agreement for provision of Memorandum of Understanding (MoU) between the local government, stake holders, and E-waste entrepreneurs were created for

determining legal and regulatory E-waste management requirements, issues, and considerations.

Keywords: process, behavior modification processes, electronic waste, electronic waste management

บทนำ

ขยะอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Waste : E-Waste) เป็นปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ จากสถิติปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นของเสียอันตรายที่ต้องได้รับการจัดการอย่างถูกวิธี ผู้ประกอบธุรกิจแยกซากขยะอิเล็กทรอนิกส์มีการรีไซเคิลซากอย่างไม่เหมาะสม รวมถึงรับซื้อของเก่าและร้านรับซื้อของเก่าตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ มีการถอดคัดแยกชิ้นส่วนด้วยมือ การเผาสายไฟ และการทุบแก้วจากจอภาพหรือหลอดไฟ โดยมีได้มีระบบการป้องกันอันตรายจากสารเคมีอันตรายที่อาจปนเปื้อนหรือแพร่กระจายไปยังผู้ปฏิบัติงาน ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ (กรมควบคุมมลพิษ, 2558)

จังหวัดบุรีรัมย์ มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ จากภายนอกมารีไซเคิลเป็นอาชีพเสริมหลังจากฤดูกาลทำนา โดยมีผู้ประกอบการรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตพื้นที่ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน 95 ราย และตำบลบ้านเป่า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 87 ราย ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการรีไซเคิลขยะขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมจำนวน 182 ราย (องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่, 2563 ; องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า, 2563) และพบว่าผู้ประกอบการมีรายได้จากการรีไซเคิลซากอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท/เดือน และสามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ซึ่งต่างจากอาชีพเกษตรกรที่มีรายได้เพียงปีละ 1 ครั้งในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวเท่านั้น ปัญหาการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่หมดอายุการใช้งานหรือชำรุดแล้ว เช่น พัดลม โทรทัศน์ และโทรศัพท์ ฯลฯ พบว่าผู้ประกอบการรีไซเคิลยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการการรีไซเคิลซากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และอุปกรณ์ไฟฟ้า ขาดความตระหนักถึงความจำเป็น ในการคัดแยกซากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ออกจากขยะทั่วไป อีกทั้งการจัดการที่ไม่ ถูกหลักอาชีวอนามัยทำให้สารพิษแพร่กระจายสู่สิ่งแวดล้อม และเกิดผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์อย่างมาก (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย, 2563; อมร แดบไธสง, 2561 : บทสัมภาษณ์)

จากสถิติปริมาณของขยะที่เข้าสู่ตำบลแดงใหญ่อยู่ที่ประมาณ 80 ตันต่อวัน ทั้งนี้เมื่อมีการคัดแยกแล้ว เหลือขยะที่ไม่สามารถขายหรือจำหน่ายได้ ประมาณ 30 ตันต่อวัน และยังพบว่าผู้ประกอบการมีพฤติกรรมการรีไซเคิลไม่ถูกต้องตามหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เช่น สวมใส่เสื้อแขนสั้น กางเกงขาสั้น รองเท้าแตะ ไม่มีการใช้ผ้าปิดจมูก ไม่สวมแว่นตา บางรายใช้เสื้อยืดโปกหัวปิดปากและจมูกแทน โดยผู้ประกอบการให้เหตุผลว่าหายใจไม่สะดวก และไม่สบายตัว ไม่สวมถุงมือเพราะทำให้หยิบจับสิ่งของไม่ถนัด การนั่งบนเก้าอี้เตี้ยๆ ไม่มีพนักพิงหลัง วางชิ้นงานบนพื้นระดับต่ำซึ่งต้องก้มหน้า และงอแขนงอขาเป็นเวลานาน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เริ่มส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ประกอบการ คือ มีอาการปวดเมื่อย เจ็บตามกล้ามเนื้อหลังจากทำงาน หรือมีอาการผื่นคัน แดง อักเสบที่ผิวหนัง คัดจมูกอย่างรุนแรง เนื่องจากการทำงานใกล้กับบริเวณที่มีสารเคมีปนเปื้อนจำพวกสารปรอท สารหนู สารตะกั่ว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดอาการระคายเคืองตา ผื่นคัน แสบจมูก เนื่องจากการได้รับความเสี่ยงของโลหะหนักซึ่งเป็น

สารพิษที่ปนเปื้อนมากับขยะอิเล็กทรอนิกส์ (อมร แต้ไธสง. 2561 : บทสัมภาษณ์)

ดังจะเห็นได้จากชุมชนบ้านโคกสะอาด อำเภอขมิ้นชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ คนในชุมชนประกอบการรื้อแยกอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มานานกว่า 20 ปี โดยไม่มีเครื่องมือป้องกันตนเองในเบื้องต้น ทำให้เกิดปัญหาการปนเปื้อนของสารพิษในบรรยากาศซึ่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนโดยตรงจากการสัมผัสกับของเสียอันตรายและการสูดดมควันที่เกิดจากการเผาไหม้และการสะสมของสารโลหะหนักในแหล่งน้ำธรรมชาติในชุมชนและในร่างกาย เช่น การสะสมของสารตะกั่วในเลือดของคนประกอบอาชีพคัดแยกขยะเกินกว่าค่ามาตรฐาน โดยเฉพาะในเด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปี (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย. 2557ข)

จากความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในพื้นที่ตำบลแดงใหญ่และตำบลบ้านเป่า จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้กำหนดแนวทางในการกำกับติดตามการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์เพื่อป้องกันปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมและปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ในพื้นที่ตำบลแดงใหญ่และตำบลบ้านเป่า จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ ผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในเขตพื้นที่ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน 95 ราย และตำบลบ้านเป่า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 87 ราย ที่ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการรื้อแยกจากฐานข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 182 ราย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการรื้อแยก ในเขตพื้นที่ ตำบลแดงใหญ่ จำนวน 33 คน และพื้นที่ตำบลบ้านเป่า จำนวน 35 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่สมัครใจ และมีระยะเวลาในการประกอบอาชีพไม่น้อยกว่า 2 ปี

ขอบเขตด้านระยะเวลาและพื้นที่วิจัย พื้นที่วิจัยครอบคลุมพื้นที่ตำบลแดงใหญ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ และ ตำบลบ้านเป่า อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยการวิจัยในครั้งนี้กำหนดช่วงเวลาระหว่างเดือน กันยายน 2563 - เมษายน 2564 ใช้ระยะเวลา 8 เดือน

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสำรวจเชิงวิเคราะห์ (Analytical Survey Method) ร่วมกับแบบสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ โดยเน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวนทั้งหมด 68 ราย โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง และมีการกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต มีการรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนด จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็น และเวทีรายงานความก้าวหน้า

ตลอดมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสร้างข้อสรุปจากหลักฐานและสิ่งที่ค้นพบ นำมารวบรวมอธิบายเป็นภาพรวม เพื่อใช้ออกแบบกระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. สำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการรื้อแยกของพื้นที่เป้าหมาย ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้แบบสอบถาม โดยนักวิจัยบันทึกข้อมูล ชี้แจงข้อคำถามแล้วบันทึกคำตอบในระหว่างการสนทนา

1.2 ศึกษาพฤติกรรมของผู้ประกอบการรื้อแยก โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ ร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในขณะลงพื้นที่ปฏิบัติงาน

2. การจัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2.1 จัดเวทีสร้างความเข้าใจสำหรับผู้ประกอบการรื้อแยกต่อแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเครื่องมือการติดตามเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

2.2 จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ประกอบการรื้อแยกและ ภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ประกอบการรื้อแยก ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น โดยเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3. การนำเสนอแนวทางและรูปแบบการกระตุ้นหรือแนวทางการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและประเมินผลการปรับเปลี่ยนระดับพฤติกรรม

3.1 นำเสนอแนวทางกระตุ้นหรือการสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม แบบประเมินความคิดเห็น และการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ ในเวทีชุมชน

3.2 นำเสนอแนวทางและผลการกระตุ้นหรือการสร้างแรงจูงใจ พร้อมประเมินความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผ่านเวทีรายงานความก้าวหน้า และการประชุมเชิงวิชาการ

ผลการวิจัย

กระบวนการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของตำบลแดงใหญ่ จำนวน 33 คน และตำบลบ้านเป่า จำนวน 35 คน รวม 68คน พบว่า ผู้ประกอบการรื้อแยกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.4 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 83.5 ช่วงอายุส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี ร้อยละ 45.6 และอายุ 50 ปีขึ้นไป ร้อยละ 39.5 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า ร้อยละ 57.3 ด้านสมาชิกในครัวเรือน ส่วนใหญ่ มีสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน ร้อยละ 63.6

มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน รวมเป็นร้อยละ 31.4 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนาเป็นอาชีพหลัก 91.4 และอาชีพเสริมเป็นผู้ประกอบการร้อยละแยกของเก่าหรือค้าของเก่า ร้อยละ 85.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 - 20,000 บาท ร้อยละ 43.5

2. ผลการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการร้อยละแยก

ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เวทีประชุมระดมความคิดเห็น ร่วมกับแบบสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ เน้นการมองภาพในองค์รวมโดยสร้างข้อสรุปจากหลักฐานและสิ่งที่ค้นพบ แล้วนำมารวบรวมอธิบายเป็นภาพรวม ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยจัดเวทีสร้างความเข้าใจสำหรับผู้ประกอบการร้อยละแยกต่อแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างเครื่องมือการติดตาม ยกระดับและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ประกอบการร้อยละแยก ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดเวทีสร้างความเข้าใจสำหรับผู้ประกอบการร้อยละแยกจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำเวทีเพื่อสร้างความเข้าใจสำหรับผู้ประกอบการร้อยละแยก โดยใช้แนวทางการพัฒนาและมาตรฐานการในการประกอบการร้อยละแยกจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัย (ทรรศนีย์ พุกษาสิริทธิ์ และคณะ. 2563) และจากเอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในกระบวนการสัมภาษณ์และการพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในขณะลงปฏิบัติงานในพื้นที่วิจัย เนื่องจากช่วง 1 - 2 ปี ที่ผ่านมา มีหน่วยงานภาครัฐ เช่น ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย ภายใต้โครงการพัฒนารูปแบบระบบการรวบรวมขนส่ง และจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และของเสียอันตรายชุมชน ได้เข้ามาดำเนินการวิจัยจัดเก็บข้อมูลและสร้างความรู้ให้กับผู้ประกอบการร้อยละแยก (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย. 2563) พบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาและข้อควรระวังอยู่ในระดับดี

2.2 ผู้วิจัยได้เข้าร่วมเวทีประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ประกอบการรื้อแยกและภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ประกอบการรื้อแยก ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น โดยเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

รูปที่ 2 การประชุมร่วมส่วนราชการ โดย นายอรรถพล เจริญชันษา อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ (วันที่ 2 ธันวาคม 2563) และการประชุมร่วมกับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารจัดการการนำเข้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (วันที่ 18 ธันวาคม 2563)

อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ ลงพื้นที่ติดตามการแก้ไขปัญหาการปนเปื้อนสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการคัดแยกซากไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า วันที่ 2 ธันวาคม 2563 ส่งผลให้ผู้บริหารระดับท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเกิดแรงกระตุ้นเพื่อจัดการแก้ไขปัญหาการนำเข้าและการบริหารจัดการรื้อแยกซากไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบ เนื่องจากอธิบดีได้มอบนโยบายด้านการจัดการปัญหาการบริหารจัดการรื้อแยกซากไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน ทำให้เกิดเวทีสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมวันที่ 18 ธันวาคม 2563 เพื่อกำหนดข้อตกลงร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่าและผู้แทนผู้ประกอบการรื้อแยก ซึ่งบรรลุข้อตกลงร่วมกัน ดังนี้ 1) ห้ามผู้ประกอบการรื้อแยก นำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ คือ ตู้เย็น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เข้ามาในพื้นที่ 2) ห้ามเผาสายไฟฟ้า โคม หรือ ซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ 3) ห้ามลักลอบเผาขยะ เพื่อไม่ให้เกิดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม 4) ห้ามนำขยะทิ้งบริเวณข้างทาง และไหลลงทางให้ทั้งบริเวณบ่อที่ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดไว้ ทั้งนี้ข้อตกลงดังกล่าวยังไม่เป็นข้อบังคับและแนวปฏิบัติที่ดีที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับ ทางผู้ประกอบการรื้อแยกจึงได้เสนอให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการรื้อแยก และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับทราบร่วมกัน และนัดหมายให้มีการประชุมผู้ประกอบการรื้อแยกทุกราย เพื่อให้ได้ข้อสรุปและข้อตกลงร่วมกันเพื่อสร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกันอีกครั้ง

ภาพที่ 3 ปฏิทินตรวจเช็คการปฏิบัติงาน และ โปสเตอร์ รณรงค์เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบกรรือแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

2.3 ผู้วิจัยได้จัดทำปฏิทินตรวจเช็คการปฏิบัติงาน และใช้โปสเตอร์เพื่อรณรงค์กระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบกรรือแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและประโยชน์ของการบันทึกโดยขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการรือแยกให้เป็นไปตามความสมัครใจ และได้กำหนดเงื่อนไขการตรวจเช็คปฏิทินการปฏิบัติงาน ไว้ดังต่อไปนี้

2.3.1 ขออนุญาต ติดป้ายปฏิทินการปฏิบัติงานรายวันไว้ในพื้นที่การทำงาน หรือ บริเวณที่เห็นได้ชัดและสะดวกต่อการบันทึก

2.3.2 ขอให้ผู้ประกอบการรือแยกได้ตรวจสอบการบันทึกปฏิทินการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

2.3.3 การบันทึกการปฏิบัติงานจะใช้เวลา 5 สัปดาห์ คือระหว่างวันที่ 25 มกราคม ถึงวันที่ กุมภาพันธ์ ซึ่งใช้ระยะเวลาทั้งหมด 5 สัปดาห์

2.3.4 ขอความร่วมมือ ในช่วงระยะเวลา 5 สัปดาห์ จะมีทีมนักวิจัย เข้าไปจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และตรวจเช็คพฤติกรรมจากปฏิทินการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งถ่ายภาพ ซึ่งจะขออนุญาตเข้าไปสังเกต โดยไม่ได้แจ้งล่วงหน้า

ภาพที่ 4 ทีมวิจัยลงพื้นที่สร้างความเข้าใจและกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการรือแยกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2.4 ทีมนักวิจัยลงพื้นที่ เพื่อกระตุ้น สร้างแรงจูงใจ ในการพัฒนาพฤติกรรมผู้ประกอบการร้อยละ ระหว่างวันที่ 25 มกราคม ถึงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 โดยใช้ปฏิทินตรวจสอบพฤติกรรมประจำวันแบบสมัครใจ โดยมีนักวิจัยลงพื้นที่ติดตามสอบถาม สัมภาษณ์ สังเกต พฤติกรรมการปฏิบัติงานประจำวันของผู้ประกอบการร้อยละ อย่างสม่ำเสมอ โดยกำหนดให้มีการลงพื้นที่สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 5 สัปดาห์

2.5 นักวิจัยเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการภาคีผู้มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกับนายอำเภอ ท้องถิ่น อำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ผลจากการประชุมครั้งนี้ไปสู่การหาข้อสรุปเพื่อสร้างแนวทางการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้กิจกรรมสร้างความเข้าใจ ผ่านการประชาสัมพันธ์โดยใช้เสียงตามสายหอกระจายข่าว การประชุมกลุ่มระดับหมู่บ้าน ชุมชนโดยใช้วิธีการลงพื้นที่พบปะผู้ประกอบการร้อยละเพื่อสร้างความเข้าใจแบบกึ่งทางการและเพื่อชี้แจงให้ผู้ประกอบการร้อยละให้ดำเนินการพัฒนาและปรับพื้นที่สถานประกอบการและโรงงานให้เหมาะสมตามหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย โดยอ้างถึงร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับ 25 ก.พ.2563) ในการสร้างความตระหนักถึงโทษทางกฎหมายร่วมกัน

ภาพที่ 5 การจัดเวทีสร้างความเข้าใจผ่านการประชาสัมพันธ์ และประชาคมผู้ประกอบการร้อยละ

2.6 กิจกรรมการลงพื้นที่ที่ประชาคมสร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ และรับฟังปัญหา และความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้อยละจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พบว่าผู้ประกอบการร้อยละส่วนใหญมีความเข้าใจถึงปัญหา และยินดีให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ทั้งนี้จึงได้นำข้อเสนอและข้อคิดเห็นจากการประชาคม นำไปสู่การร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการการร้อยละจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในพื้นที่ต่อไป

ภาพที่ 6 การจัดเวทีรับประชุมภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการประกอบการร้อยละจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สร้างแนวปฏิบัติที่ดีโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

2.7 กิจกรรมการประชุมร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างแนวปฏิบัติที่ดีโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2564 โดยมีนายอำเภอพุทไธสง รองผู้กำกับการสถานีตำรวจ ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น นักวิจัยและผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 50 คน ซึ่งผลจากการประชุมนำไปสู่การสร้างบันทึกข้อตกลงซึ่งจะมีการลงนามบันทึกข้อตกลงอย่างเป็นทางการใน วันที่ 7 เมษายน 2564 เพื่อการบริหารจัดการปัญหาและแนวทางการลดการนำเข้าสู่ซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

ภาพที่ 7 เวทีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า กับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และขยะมูลฝอยชุมชน

2.8 กิจกรรมการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่ากับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และขยะมูลฝอยชุมชน วันที่ 7 เมษายน 2564 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า โดยมีหน่วยงานเข้าร่วมรับข้อเสนอในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือประกอบด้วยนายอำเภอพุทไธสง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า ท้องถิ่นอำเภอพุทไธสง สาธารณสุขอำเภอพุทไธสง ผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธร อำเภอพุทไธสง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่า ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการของเสียอันตรายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำนันตำบลบ้านเป่า ผู้ใหญ่บ้าน ทิมวิชัย และผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และขยะมูลฝอย จำนวน 40 ราย

จากการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนและผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และขยะมูลฝอยชุมชน เป็นการสร้างแนวปฏิบัติที่ดีให้กับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่าและตำบลแดงใหญ่ ยังต้องสร้างระบบกำกับติดตามและกิจกรรมหนุนเสริมให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่หรือผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการออกเอกสารกำกับเพื่อใช้ควบคุมการนำเข้าและลดการนำเข้าสู่ซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการกระจายอำนาจและบทบาทหน้าที่ให้กับผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้ปกครองและมีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ประกอบการรื้อแยกให้ช่วยดูแลเพื่อประสิทธิภาพในการตรวจสอบร่วมกันอีกครั้ง

2.9 ผู้วิจัยได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่าและตำบลแดงใหญ่ จัดทำคู่มือกำกับติดตามการนำเข้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในวันที่ 10 เมษายน 2564 ณ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเป่าและองค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่ เพื่อให้ผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งคณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้กำกับติดตามการนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างเป็นระบบและตรวจสอบย้อนกลับได้

3. รูปแบบแนวทางการกระตุ้นและยกระดับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และจากข้อมูลภาคสนามนำมาวิเคราะห์ลำดับขั้นตอนแนวทางการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 8 รูปแบบและขั้นตอนการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

3.1 ขั้นตอนการสร้างการรับรู้

การจัดเวทีชี้แจงนโยบายต่อภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วน ต่อแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการจัดเวทีควรมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ 1.ฝ่ายนโยบายระดับจังหวัด ระดับอำเภอ โดยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ 2. ฝ่ายปกครองในท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้าน 3.ฝ่ายนิติบัญญัติ (ผู้บังคับใช้กฎหมาย) ผู้กำกับการตำรวจภูธรอำเภอ 4.ฝ่ายวิชาการนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ และสาธารณสุขอำเภอ 5.กลุ่มผู้แทนและผู้ประกอบการรื้อแยก โดยใช้เวทีสร้างความรู้ในการประกอบการรื้อแยกซาก ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สะท้อนปัญหาผลกระทบที่เกิดจากการประกอบการรื้อแยกซาก โดยมีเป้าหมาย คือ ภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกระดับ เข้าใจและตระหนัก เห็นความสำคัญของปัญหาร่วมกัน

3.2 ขั้นตอนสร้างความเข้าใจ กระบวนการสร้างความเข้าใจ ควรลำดับการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

3.2.1 จัดเวทีประชุมระดมความคิดเห็นของผู้ประกอบการรื้อแยกและภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและจัดเวทีระดมสมอง โดยมีเป้าหมายสร้างความเข้าใจร่วมด้านปัญหาและโทษของการประกอบการรื้อแยก และให้แนวทางการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันและสร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน

3.2.2 จัดเวทีประชุมเครือข่ายภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนและหาวิธีแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล นายอำเภอ หรือท้องถิ่นอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้แทนผู้ประกอบการรื้อแยก โดยใช้ เวทีระดมสมอง เพื่อหารือถึงแนวทางในการสร้างความเข้าใจ สร้างการรับรู้ให้กับผู้ประกอบการรื้อแยกทุกคน ผ่านการประชาสัมพันธ์ การประชุมกลุ่มระดับหมู่บ้าน ชุมชน และการลงพื้นที่ทำประชาคมพบปะผู้ประกอบการรื้อแยก เพื่อชี้แจงให้ผู้ประกอบการรื้อแยกได้รับรู้และเข้าใจถึงแนวทางการดำเนินการเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ประกอบการรื้อแยกอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

3.2.3 จัดเวทีประชาคมสร้างความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ และรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และรับซื้อของเก่า รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา ประกอบด้วยทีมปฏิบัติงานในพื้นที่และผู้ประกอบการรื้อแยก โดยมีเป้าหมาย ผู้ประกอบการรื้อแยกส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงปัญหา และยินดีให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำเนินการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดการพื้นที่ที่ปฏิบัติงาน การจัดการซากและของเสียอันตรายจากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และได้รับข้อเสนอและข้อคิดเห็นจากการ นำไปสู่การร่างบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการบริหารจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในพื้นที่

3.3 ขั้นตอนการกระตุ้นและหนุนเสริม

3.3.1 จัดเวทีชี้แจงนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยนำปฏิทินตรวจเช็คการปฏิบัติงานสำหรับผู้ประกอบการรื้อแยก พร้อมทั้งมอบโปสเตอร์รณรงค์เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งในการจัดเวทีชี้แจง มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์ ผู้ประกอบการรื้อแยก และทีมผู้ช่วยวิจัยที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยประกอบด้วยปฏิทินตรวจเช็คการปฏิบัติงานสำหรับผู้ประกอบการรื้อแยก การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายผ่านหอกระจายข่าว กิจกรรมการทำเวทีประชาคม ปฏิทินการกำกับติดตามปฏิทินการตรวจเช็คพฤติกรรมปฏิบัติงานสำหรับผู้ประกอบการรื้อแยก และโปสเตอร์ภาพกระตุ้นการรับรู้ “ครอบครัวปลอดภัย ใส่ใจสุขภาพ” กิจกรรมการสร้างความรู้ความตระหนักในการระมัดระวังและเอาใจใส่ต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้กระตุ้นเตือนผู้ประกอบการรื้อแยกในขณะปฏิบัติงานตระหนักถึงสาระสำคัญในการออกกำลังกายเพื่อยืดเหยียดกล้ามเนื้อ การตระหนักถึงสารอันตรายในซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อร่างกาย

กระตุ้นการสวมใส่อุปกรณ์การป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะปฏิบัติงาน การกระตุ้นให้การจัดทำทางให้เหมาะสมกับการทำงาน ในการบันทึกเป็นการขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการรื้อแยกให้เป็นไปตามความสมัครใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการรื้อแยกได้เห็นความสำคัญของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัย

3.3.2 จัดทีมปฏิบัติการลงพื้นที่สร้างความเข้าใจเพื่อกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ประกอบการรื้อแยก โดยใช้การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์พูดคุยและตรวจเช็คปฏิทินบันทึกการปฏิบัติงานประจำวัน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อกระตุ้นและหนุนเสริมให้ผู้ประกอบการรื้อแยกได้เล็งเห็นความสำคัญของมาตรฐานการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

3.3.3 จัดเวทีประชุมร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สร้างแนวปฏิบัติที่ดีโดยใช้ กระบวนการมีส่วนร่วมและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ในการประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้เวทีประชุมสร้างแนวปฏิบัติที่ดีโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมาย เพื่อหาข้อสรุป ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างบันทึกข้อตกลง (MOU) เพื่อการบริหารจัดการปัญหาและสร้างแนวทางการลดการนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

3.4 ขั้นตอนการกำกับติดตาม

การกำกับติดตามเป็นขั้นตอนที่มีรูปแบบเป็นทางการ และมีการสร้างเอกสารกำกับเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำเป็นแนวปฏิบัติในการกำกับติดตามของภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านเงื่อนไขของประชาคมซึ่งเป็นกระบวนการยืนยันข้อตกลงที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ดังนี้

3.4.1 การสร้างบันทึกความร่วมมือและกิจกรรมการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่าง องค์การบริหารส่วนตำบลกับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีการบริหารจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และขยะมูลฝอยชุมชนร่วมกันอย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม

3.4.2 จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติเพื่อกำกับติดตาม การนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้กระบวนการตรวจสอบผ่านผู้ใหญ่บ้านหรือผู้นำชุมชน ผ่าน “คู่มือการนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประจำหมู่บ้าน โดยระบุเงื่อนไขและข้อตกลงตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์

3.4.3 จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับการนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ประจำหมู่บ้าน ซึ่งแต่งตั้งโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ประกอบการรื้อแยกให้ดูแล กำกับ ติดตามและตรวจสอบ เพื่อประสิทธิภาพในการลดการนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัย

อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกระดับ โดยกำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัดขับเคลื่อนผ่านผู้นำภาครัฐหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มจากขั้นการสร้างการรับรู้ เป็นกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่จะส่งผลต่อสุขอนามัยของผู้ประกอบการรื้อแยก สังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อมและมีความผิดทางกฎหมาย โดยใช้เวทีชี้แจงนโยบาย ในรูปแบบที่เป็นทางการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ สมิตสุวรรณ และคณะ (2563) ที่ได้กล่าวถึงภาวะผู้นำขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีอิทธิพลต่อชาวบ้านเรื่องการเปลี่ยนแปลงของปัญหาการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยเริ่มเห็นความสำคัญของปัญหา เริ่มมีการประชาสัมพันธ์พูดถึงปัญหา รวมไปถึงเริ่มแก้ปัญหาที่ตนเองลงมือปฏิบัติให้เห็น นำไปสู่การเปลี่ยนในทีละขั้น ซึ่งเห็นผลสูงขึ้นทั้งในระดับครอบครัวไปจนถึงระดับชุมชน ลำดับต่อมาคือขั้นการสร้างการรับรู้ร่วมกัน ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะการเริ่มต้นการจัดการปัญหาซึ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบจำเป็นต้องมีความเข้าใจและมีเป้าหมายร่วมกัน จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นๆได้

ลำดับต่อมาเป็นขั้นตอนสร้างความเข้าใจ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการประกอบกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ซึ่งใช้กระบวนการมีส่วนร่วมผ่านการประชาสัมพันธ์ การประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และเวทีระดมสมอง เพื่อทบทวนและยืนยันประเด็นการจัดการกับปัญหาให้ผู้ประกอบการรื้อแยกได้รับรู้และเข้าใจ พร้อมกับรับฟังข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นซึ่งมีต่อแนวทางการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรนาฏ คิตติ และสิทธิพร บุญมาก (2559) ได้กล่าวถึง การขับเคลื่อนการจัดการกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับกับการจัดการกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง

จากนั้นจึงเข้าสู่ขั้นการกระตุ้นและหนุนเสริม ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างแรงจูง และกระตุ้น ให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยใช้เครื่องมือกระตุ้น และกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ผ่านทีมปฏิบัติงานในพื้นที่เข้าสังเกต สอบถาม พูดคุย ตรวจเช็คพฤติกรรมการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นการหนุนเสริมให้ผู้ประกอบการรื้อแยกได้ตระหนักและปฏิบัติตามมาตรฐานการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นพัฒนาไปสู่การทำข้อตกลงความร่วมมือ หรือระเบียบด้านการบริหารจัดการผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับ ผู้ประกอบการ เพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการกำกับและติดตามการบริหารจัดการกรรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีความเป็นทางการมีเอกสารกำกับเป็นลายลักษณ์อักษร โดยใช้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ที่จัดทำขึ้น ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล กับผู้ประกอบการรื้อแยกซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นระเบียบ หรือ ประกาศที่ออกโดยหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐ เป็นเครื่องมือกำกับและติดตามที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ สอดคล้องกับรายงานวิจัยของ ปภาดา ประมาณพล และคณะ (2562)

ที่กล่าวถึงประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการออกกฎหมายโดยใช้หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตมาใช้ในการจัดการกับขยะหรือซากผลิตภัณฑ์ที่เป็นของเสียอันตราย ซึ่งเป็นแนวทางจัดการปัญหาการจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ในประเทศไทยต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเข้ามาช่วยในการแก้ไข และต้องได้รับความร่วมมือจากภาคธุรกิจ โดยบริษัทผู้ผลิตและผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์ในการรับคืนซากผลิตภัณฑ์ เพื่อนำซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ไปกำจัดอย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนในการส่งคืนซากผลิตภัณฑ์ ในการจัดการซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือได้ว่าเป็นความร่วมมือที่เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ กำกับติดตาม การนำเข้าซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีคู่มือแนวปฏิบัติเพื่อกำกับติดตาม และดำเนินการบนบรรทัดฐานความเป็นธรรมาภิบาล โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้อย่างเคร่งครัด โดยผลการดำเนินงานตามแนวทางกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย ส่งผลให้ผู้ประกอบการรีไซเคิลมีพฤติกรรมในการประกอบการรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น การกระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน คือ กระบวนการสร้างการรับรู้ กระบวนการสร้างความเข้าใจ กระบวนการกระตุ้นและหนุนเสริม กระบวนการกำกับและติดตาม
2. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำรวจ สาธารณสุข ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ควรร่วมกำกับติดตาม โดยใช้เครื่องมือทางกฎหมายเป็นแนวทางกำกับพฤติกรรม อย่างเคร่งครัด และสม่ำเสมอ เพื่กระตุ้นให้ชุมชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการประกอบการรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์
3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการรีไซเคิลซากฯ ต้องตรวจสอบพฤติกรรมตนเองและผู้ร่วมงาน อยู่เสมอในด้านการประกอบการรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการเศษวัสดุเหลือทิ้งอย่างถูกหลักอาชีวอนามัยและความปลอดภัย และควรปฏิบัติตามข้อตกลงในพันธสัญญาอย่างเคร่งครัด

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนอุดหนุนจาก “โปรแกรมวิจัยการยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของชุมชนรีไซเคิลซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ จังหวัดบุรีรัมย์” ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย (ศสอ.) สำนักพัฒนาบัณฑิตศึกษา และวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สบว.) สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา (สนผ.)

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2558). *ยุทธศาสตร์การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์เชิงบูรณาการ ปี พ.ศ. 2557-2564*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ทรศนีย์ พุกขาสีหิ และคณะ (2563). การประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพของผู้รีไซเคิลขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่สัมผัสโลหะหนักผ่านทางผิวหนัง ในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 13(2), 18-31.
- ปภาดา ประมาณพล และคณะ . 2562. มาตรการทางกฎหมายเพื่อการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 13 (2), 111-118.
- พินนาฏ คิตติ และสุทธิพร บุญมาก. (2559). การขับเคลื่อนและอุปสรรคของการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 8 (8), 145-158.
- วิชญ์ สมิตสุวรรณค์ จิราภรณ์ พลีบุตร และธราทิพย์ ปิ่นจันทร์. (2563). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการจัดการปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ในชุมชนตำบลหนองตอกแป้น อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ . *วารสารการบริหารปกครอง (Governance Journal)*. 9 (2), 502-521
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย. (2557ก). *ขยะอิเล็กทรอนิกส์ อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. จัดหมายข่าว ศสอ, 6(3), 4.
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย. (2557ข). คู่มือการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน. สืบค้นวันที่ 15 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER6/DRAWER079/GENERAL/DATA0002/00002280.PDF>.
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย. (2563). *โครงการพัฒนารูปแบบระบบการรวบรวม ขนส่ง และจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และของเสียอันตรายชุมชน*. กรุงเทพมหานคร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแดงใหญ่. (2563). เอกสารสำเนาบัญชีงานทะเบียนการขายทอดตลาดและค้าของเก่า.
- อมร แดบไธสง. (2561). *บทสัมภาษณ์รายการโลกใสไร้ขยะ ตอน ขยะอันตราย จ.บุรีรัมย์*. ออกอากาศ วันที่ 22 สิงหาคม 2561.